

สารบัญ

บทที่ 1	ข้อพิจารณาเบื้องต้น.....	23
ส่วนที่ 1	ระบบกฎหมายที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายไทย	23
1.	ลักษณะสำคัญและกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายทั้งสอง	23
1.1	ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์	23
1.2	ระบบประมวลกฎหมาย	24
2.	ความแตกต่างระหว่างระบบกฎหมายทั้งสอง	24
3.	แนวความคิดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของกฎหมาย	
ในระบบกฎหมายทั้งสอง		27
3.1	แนวความคิดในระบบประมวลกฎหมาย	27
3.2	แนวความคิดในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์	28
ส่วนที่ 2	แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับนิติบุคคล	30
1.	แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลทางกฎหมาย	30
2.	แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของนิติบุคคล	32
2.1	ทฤษฎีที่ถือว่านิติบุคคลเป็นสิ่งสมมุติ	32
2.2	ทฤษฎีที่ถือว่านิติบุคคลมีสภาพความเป็นอยู่อย่างแท้จริง	32
2.3	ทฤษฎีการที่ปฏิเสธนิติบุคคล	32
2.4	ทฤษฎีการที่ยอมรับความมีอยู่จริงทางเทคนิคของนิติบุคคล	33
บทที่ 2	ความเป็นนิติบุคคลของรัฐและนิติบุคคลมหาชนในต่างประเทศ.....	35
ส่วนที่ 1	ความเป็นนิติบุคคลของรัฐ	35
1.	วิวัฒนาการของการเกิดขึ้นของรัฐ	35
2.	ความเป็นนิติบุคคลของรัฐ	38
2.1	รัฐเป็นนิติบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ	38
2.2	รัฐเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชนภายใน	39

ส่วนที่ 2 นิติบุคคลมหาชนในต่างประเทศ	40
1. นิติบุคคลมหาชนของฝรั่งเศส	41
1.1 แนวความคิดและหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกนิติบุคคล ตามกฎหมายเอกชนและนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน	41
1.2 นิติบุคคลมหาชนของฝรั่งเศส	46
2. นิติบุคคลมหาชนของเยอรมัน	46
2.1 องค์การหมู่คณะมหาชน	47
2.2 องค์การบริหารมหาชน	47
2.3 มูลนิธิมหาชน	47
3. นิติบุคคลมหาชนของอังกฤษ	48
3.1 ประเภทของนิติบุคคลของอังกฤษ	48
3.2 นิติบุคคลมหาชนของอังกฤษ	48
4. นิติบุคคลมหาชนของสหรัฐอเมริกา	49
4.1 ความเป็นนิติบุคคลของรัฐ	50
4.2 ความเป็นนิติบุคคลของกระทรวงของสหรัฐอเมริกา	50
4.3 ความเป็นนิติบุคคลขององค์กรของรัฐ	50
5. นิติบุคคลมหาชนของญี่ปุ่น	51
5.1 รัฐ	51
5.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	51
5.3 องค์กรสาธารณะ	52
6. บทวิเคราะห์เกี่ยวกับนิติบุคคลมหาชนในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ	52
6.1 ในแง่ของการมีกองทรัพย์สินของบุคคลมหาชน	53
6.2 ในแง่ของการใช้เอกสิทธิ์มหาชนของบุคคลมหาชน	58
บทที่ 3 แนวความคิดเกี่ยวกับรัฐและนิติบุคคลมหาชนในประเทศไทย.....	63
ส่วนที่ 1 กฎหมายไทยสมัยโบราณไม่มีแนวความคิดเกี่ยวกับรัฐและนิติบุคคล	63
1. กฎหมายไทยสมัยโบราณไม่มีแนวความคิดเกี่ยวกับรัฐที่เป็นสถาบัน	63
1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้ใช้อำนาจในการปกครองในยุคดั้งเดิม	63
1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้ใช้อำนาจในการปกครองในสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1781 – พ.ศ. 1893)	64

1.3 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้ใช้อำนาจในการปกครองในสมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893 – พ.ศ. 2310)	65
1.4 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้ใช้อำนาจในการปกครองในสมัยธนบุรี (พ.ศ. 2310 – พ.ศ. 2325)	66
1.5 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้ใช้อำนาจในการปกครอง ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 – พ.ศ. 2411)	66
1.6 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้ใช้อำนาจในการปกครอง ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 – พ.ศ. 2453)	68
2. วิวัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับนิติบุคคลในประเทศไทย ในอดีต	75
2.1 ก่อนมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	75
2.2 หลังจากมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว	76
2.3 การบัญญัติกฎหมายให้กระทรวง ทบวง กรม เป็นนิติบุคคล	77
2.4 การบัญญัติกฎหมายให้จังหวัดเป็นนิติบุคคล	81
2.5 การบัญญัติกฎหมายให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล	82
ส่วนที่ 2 ปัญหาความเป็นนิติบุคคลของรัฐในประเทศไทย	83
1. ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับความเป็นนิติบุคคลของรัฐ	83
1.1 ข้อคิดเห็นของศาสตราจารย์พิเศษ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์	83
1.2 ข้อคิดเห็นของผู้เขียน	90
2. ผลกระทบจากความเข้าใจว่ารัฐไม่เป็นนิติบุคคล แต่มีการบัญญัติ กฎหมายให้ส่วนราชการเป็นนิติบุคคล	93
2.1 กรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้กระทรวง ทบวง กรมใด มีอำนาจหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งๆ ที่อำนาจหน้าที่ ดังกล่าวเป็นของรัฐ	93
2.2 กรณีที่กฎหมายบัญญัติให้กระทรวง ทบวง กรม มีอำนาจ หน้าที่ซ้ำซ้อนกัน	93
2.3 กรณีที่กระทรวง ทบวง กรม ฟ้องคดีกันเอง	94
2.4 กรณีที่เอกชนฟ้องกระทรวง ทบวง กรม เป็นจำเลย	94
2.5 ความยากลำบากในการจัดตั้ง ยุบเลิก หรือเปลี่ยนแปลง โครงสร้างหรืออำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม	94

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	95
3.1 แนวทางในการเปลี่ยนสภาพความเป็นนิติบุคคลของส่วนราชการ	95
3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการสลายความเป็นนิติบุคคลของส่วนราชการ	96
4. การพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	97
ส่วนที่ 3 นิติบุคคลมหาชนในประเทศไทย	97
1. นิติบุคคลที่มีการระบุไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนว่าเป็น “หน่วยงานของรัฐ” หรือเป็น “หน่วยงานทางปกครอง”	98
1.1 กฎหมายที่มีการกำหนดคำนิยามของคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” หรือ “หน่วยงานทางปกครอง”	99
1.2 บทวิเคราะห์ : นิติบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นนิติบุคคลโดยผลของกฎหมาย	106
2. การจำแนกรูปแบบของนิติบุคคลมหาชนโดยผลของกฎหมาย	107
3. นิติบุคคลเพียงมีความเข้าใจไม่ตรงกันว่าเป็นนิติบุคคลมหาชนหรือเป็นนิติบุคคลเอกชน	108
บทที่ 4 ส่วนราชการที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของรัฐบาล.....	109
ส่วนที่ 1 ส่วนราชการที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของรัฐบาลในราชการส่วนกลาง	110
1. ราชการส่วนกลางตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534	110
1.1 รูปแบบและสถานะทางกฎหมายของส่วนราชการในราชการส่วนกลาง	110
1.2 การจัดตั้ง การรวม การโอน การเปลี่ยนชื่อ และการยุบส่วนราชการในราชการส่วนกลาง	111
1.3 การแบ่งส่วนราชการในกรม	112
1.4 การแบ่งส่วนราชการภายในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันในทบวงมหาวิทยาลัย	112
1.5 การจัดระเบียบราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี	113
1.6 การจัดระเบียบราชการในกระทรวงหรือทบวง	113

1.7 การจัดระเบียบราชการในกรม	114
2. ราชการส่วนกลางตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติปรับปรุง	
กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545	114
2.1 สำนักนายกรัฐมนตรี	115
2.2 กระทรวงกลาโหม	126
2.3 กระทรวงการคลัง	126
2.4 กระทรวงการต่างประเทศ	133
2.5 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	141
2.6 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	144
2.7 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	148
2.8 กระทรวงคมนาคม	158
2.9 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	163
2.10 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	166
2.11 กระทรวงพลังงาน	173
2.12 กระทรวงพาณิชย์	176
2.13 กระทรวงมหาดไทย	182
2.14 กระทรวงยุติธรรม	187
2.15 กระทรวงแรงงาน	193
2.16 กระทรวงวัฒนธรรม	197
2.17 กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	200
2.18 กระทรวงศึกษาธิการ	203
2.19 กระทรวงสาธารณสุข	203
2.20 กระทรวงอุตสาหกรรม	210
2.21 ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ	
ทบวง	215
ส่วนที่ 2 ส่วนราชการที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของรัฐบาลในราชการส่วนภูมิภาค	221
1. จังหวัด	221
1.1 บทบัญญัติของกฎหมาย	221
1.2 คำอธิบาย	222
2. อำเภอ	222
2.1 บทบัญญัติของกฎหมาย	222

2.2 คำอธิบาย	223
ส่วนที่ 3 กระทรวงกลาโหม	224
1. อำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551	224
1.1 บทบัญญัติของกฎหมาย	224
1.2 คำอธิบาย	226
2. การแบ่งส่วนราชการภายในกระทรวงกลาโหมและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการที่อยู่ในสังกัดของกระทรวงกลาโหม	226
2.1 บทบัญญัติของกฎหมาย	226
2.2 คำอธิบาย	228
ส่วนที่ 4 กระทรวงศึกษาธิการ	229
1. อำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	229
1.1 บทบัญญัติของกฎหมาย	229
1.2 คำอธิบาย	230
2. การจัดระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ	230
3. การจัดระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง	231
3.1 การจัดระเบียบบริหารราชการในส่วนกลางในภาพรวม	231
3.2 การจัดระเบียบบริหารราชการในสำนักงานปลัดกระทรวง	232
3.3 การจัดระเบียบบริหารราชการในสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	233
3.4 การจัดระเบียบบริหารราชการในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	234
3.5 การจัดระเบียบบริหารราชการในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	235
3.6 การจัดระเบียบบริหารราชการในสำนักงานการอาชีวศึกษา	236

4. การจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา	236
4.1 บทบัญญัติของกฎหมาย	236
4.2 คำอธิบาย	237
5. การจัดระเบียบบริหารราชการในสถานศึกษาของรัฐ ที่จัดการศึกษาปริญญาที่เป็นนิติบุคคล	238
5.1 บทบัญญัติของกฎหมาย	238
5.2 คำอธิบาย	238

บทที่ 5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 239

ส่วนที่ 1 วิวัฒนาการเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	240
1. ห้วงเวลาแรก : ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475	240
1.1 ความพยายามในการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว	240
1.2 ความพยายามในการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น ในรัชสมัยของพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	243
1.3 ความพยายามในการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น ในรัชสมัยของพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	243
2. ห้วงเวลาที่สอง : ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 จนถึงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	245
2.1 การจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลง การปกครองใน พ.ศ. 2475 จนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	245
2.2 การปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	249
2.3 การดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	256
3. ช่วงเวลาที่สาม : ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถึงปัจจุบัน	260

3.1	การปกครองส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	260
3.2	การปกครองส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	263
ส่วนที่ 2 สารสำคัญของกฎหมายว่าด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท		266
1.	กฎหมายว่าด้วยเทศบาล	266
1.1	การจัดตั้งเทศบาล	266
1.2	องค์กรภายในของเทศบาล	267
1.3	อำนาจหน้าที่ของเทศบาล	268
1.4	การทำการนอกเขตเทศบาลและการทำการร่วมกับบุคคลอื่น	268
1.5	การคลังและทรัพย์สินของเทศบาล	269
1.6	การกำกับดูแลเทศบาล	270
2.	กฎหมายว่าด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล	270
2.1	การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล	270
2.2	องค์กรภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล	270
2.3	อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล	271
2.4	การทำการนอกเขตและการทำการร่วมกับองค์กรอื่น	272
2.5	รายได้และรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล	272
2.6	การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล	272
3.	กฎหมายว่าด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด	273
3.1	การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด	273
3.2	องค์กรภายในขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	273
3.3	อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	274
3.4	การจัดทำกิจการนอกเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	274
3.5	การงบประมาณและการคลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	274
3.6	การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนจังหวัด	275
4.	กฎหมายว่าด้วยกรุงเทพมหานคร	275
4.1	การจัดตั้งกรุงเทพมหานคร	275
4.2	องค์กรภายในกรุงเทพมหานคร	276
4.3	อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร	277

4.4	การดำเนินกิจการนอกเขตและการทำกิจการร่วมกับบุคคลอื่น	278
4.5	การคลังและทรัพย์สินของกรุงเทพมหานคร	278
4.6	การกำกับดูแลกรุงเทพมหานคร	279
5.	กฎหมายว่าด้วยเมืองพัทยา	279
5.1	การจัดตั้งเมืองพัทยา	279
5.2	องค์กรภายในเมืองพัทยา	279
5.3	อำนาจหน้าที่ของเมืองพัทยา	280
5.4	การดำเนินกิจการนอกเขตและการทำกิจการร่วมกับบุคคลอื่น	280
5.5	รายได้และรายจ่ายของเมืองพัทยา	280
5.6	การกำกับดูแลเมืองพัทยา	281
ส่วนที่ 3	การจัดตั้งสหการและการร่วมกับบุคคลอื่นก่อตั้งบริษัทจำกัด	281
1.	การจัดตั้งสหการ	282
1.1	การจัดตั้งสหการตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาล	282
1.2	การจัดตั้งสหการตามกฎหมายว่าด้วยกรุงเทพมหานคร	283
1.3	การจัดตั้งสหการตามกฎหมายว่าด้วยเมืองพัทยา	284
2.	การร่วมกับบุคคลอื่นก่อตั้งบริษัท	284
2.1	การร่วมกับบุคคลอื่นก่อตั้งบริษัทจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาล	284
2.2	การร่วมกับบุคคลอื่นก่อตั้งบริษัทจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยกรุงเทพมหานคร	286
2.3	กรณีบริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด	286
บทที่ 6	รัฐวิสาหกิจ.....	289
ส่วนที่ 1	ข้อความคิดทางกฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจมหาชนและรัฐวิสาหกิจ	289
1.	ข้อความคิดทางกฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจมหาชนและรัฐวิสาหกิจ	289
2.	การแปลคำว่า “วิสาหกิจมหาชน” เป็นภาษาไทยว่า “รัฐวิสาหกิจ” และการให้คำนิยามของคำว่า “รัฐวิสาหกิจ” ในกฎหมายไทย	291
2.1	การแปลคำว่า “วิสาหกิจมหาชน” เป็นภาษาไทยว่า “รัฐวิสาหกิจ” และการให้คำนิยามของคำว่า “รัฐวิสาหกิจ” ในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2502	291

2.2	การให้คำนิยามของคำว่า “รัฐวิสาหกิจ” ในพระราชบัญญัติ วิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502	292
2.3	การให้คำนิยามของคำว่า “รัฐวิสาหกิจ” ในพระราชบัญญัติ คุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงาน รัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518	292
2.4	การให้คำนิยามของคำว่า “รัฐวิสาหกิจ” ในพระราชบัญญัติ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2521	293
2.5	บทวิเคราะห์คำนิยามของคำว่า “รัฐวิสาหกิจ” ตาม พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้น	293
ส่วนที่ 2 รัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลมหาชน		297
1.	รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติเฉพาะ	297
1.1	การเคหะแห่งชาติ	297
1.2	การทางพิเศษแห่งประเทศไทย	297
1.3	การทำเรือแห่งประเทศไทย	298
1.4	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	298
1.5	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	298
1.6	การประปานครหลวง	298
1.7	การประปาส่วนภูมิภาค	298
1.8	การไฟฟ้านครหลวง	299
1.9	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	299
1.10	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	299
1.11	การรถไฟฟ้านครหลวงแห่งประเทศไทย	299
1.12	การรถไฟแห่งประเทศไทย	300
1.13	ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แห่งประเทศไทย	300
1.14	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	300
1.15	ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย	301
1.16	ธนาคารอาคารสงเคราะห์	301
1.17	ธนาคารออมสิน	301
1.18	ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	301

1.19	บรรษัทตลาดรองลินเชื้อที่อยู่อาศัย	302
1.20	บรรษัทประกันสินเชื้ออุตสาหกรรมขนาดย่อม	302
1.21	สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล	302
1.22	องค์การเภสัชกรรม	302
1.23	องค์การสะพานปลา	303
2.	รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล พ.ศ. 2496	303
2.1	สถาบันการบินพลเรือน	303
2.2	องค์การก๊าซธรรมชาติแห่งประเทศไทย	303
2.3	องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ	303
2.4	องค์การคลังสินค้า	304
2.5	องค์การจัดการน้ำเสีย	304
2.6	องค์การตลาด	304
2.7	องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร	304
2.8	องค์การปรับปรุงบูรณะท้องถิ่น	304
2.9	องค์การพลังงานไฟฟ้าภาคใต้	305
2.10	องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	305
2.11	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	305
2.12	องค์การสวนสัตว์	305
2.13	องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย	306
2.14	องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	306
2.15	องค์การอุตสาหกรรมเพื่อการสหกรณ์	306

บทที่ 7 หน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการและมีใช้รัฐวิสาหกิจที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล..... 307

ส่วนที่ 1	หน่วยงานของรัฐที่มีการระบุไว้ในกฎหมายจัดตั้งว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการและมีใช้รัฐวิสาหกิจ	310
1.	กองทุนการออมแห่งชาติ	310
2.	กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา	310
3.	กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	311
4.	กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	311

5. กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	311
6. กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ	311
7. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	312
8. ธนาคารแห่งประเทศไทย	312
9. สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ	312
10. สถาบันคุ้มครองเงินฝาก	312
11. สถาบันมาตรวิทยา	313
12. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	313
13. สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย	313
14. สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน	313
15. สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ	314
16. สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ ประกันภัย	314
17. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ	314
18. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ	315
19. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	315
20. สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล	315
21. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ	315
22. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย	316
23. องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก	316

**ส่วนที่ 2 หน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติแต่ไม่ได้มีการระบุไว้
อย่างชัดแจ้งว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการ
และมีไว้รัฐวิสาหกิจ**

1. การยางแห่งประเทศไทย	316
2. กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนากระบวนการเงิน	317
3. กองทุนยุติธรรม	317
4. กองทุนส่งเสริมการประกันภัยพิบัติ	317
5. กองทุนสนับสนุนการวิจัย	317

6. กองทุนระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา	318
7. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข	318
8. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	318
9. สถาบันอนุญาโตตุลาการ	318
10. สภาอากาศไทย	319
11. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา	319
12. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	319
ส่วนที่ 3 สถาบันอุดมศึกษาที่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายให้เป็นหน่วยงาน ในกำกับของรัฐ	320
1. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายให้เป็น ส่วนราชการ	321
2. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีการบัญญัติให้เป็นหน่วยงาน ในกำกับของรัฐ	322
3. สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางของรัฐ	323
ส่วนที่ 4 องค์การมหาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความใน พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2540	324
1. สาระสำคัญของพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542	324
2. โรงพยาบาลบ้านแพ้ว	325
3. โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์	326
4. สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ	326
5. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ	326
6. สถาบันเทคโนโลยีนิวกะเลียร์แห่งชาติ	326
7. สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ	327
8. สถาบันบริหารกองทุนพลังงาน	327
9. สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน	327
10. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	327
11. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย	328
12. สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา	328
13. สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร	328

14. สถาบันวัคซีนแห่งชาติ	329
15. สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ	329
16. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	329
17. สถาบันวิจัยและพัฒนาอณูมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ	329
18. สถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน	330
19. สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล	330
20. สถาบันส่งเสริมความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน	330
21. สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน	330
22. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ	331
23. สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้	331
24. สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร	331
25. สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ	331
26. สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์	332
27. สำนักงานพัฒนาฟิสิกส์	332
28. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ	332
29. สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	332
30. สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์	333
31. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา	333
32. สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ	333
33. สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ	334
34. ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์	334
35. ศูนย์คุณธรรม	334
36. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร	334
37. ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ	335
38. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	335
39. องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก	335
40. หอภาพยนตร์	335

บทที่ 8	หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของรัฐสภา ศาลและองค์กรอิสระ.....	337
ส่วนที่ 1	หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของรัฐสภา	337
1.	หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของรัฐสภา	337
1.1	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	338
1.2	สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	338
2.	หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้กำกับดูแลของรัฐสภา	338
ส่วนที่ 2	หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของศาล	338
1.	สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	338
2.	สำนักงานศาลยุติธรรม	339
3.	สำนักงานศาลปกครอง	339
ส่วนที่ 3	หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลขององค์กรอิสระ	340
1.	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	340
2.	สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	340
3.	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	340
4.	สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน	341
5.	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	341
บทที่ 9	หน่วยงานในพระมหากษัตริย์.....	343
ส่วนที่ 1	ส่วนราชการในพระองค์	343
ส่วนที่ 2	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	344
บทที่ 10	องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ.....	345
ส่วนที่ 1	องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพที่รัฐโดยรัฐบาลยังเข้าไปกำกับดูแลอยู่	345
1.	ครูสภา	345
2.	ทันตแพทยสภา	346
3.	เนติบัณฑิตยสภา	346
4.	แพทยสภา	347

5. สภากายภาพบำบัด	347
6. สภาการพยาบาล	347
7. สภาการแพทย์แผนไทย	348
8. สภาการสาธารณสุขชุมชน	348
9. สภาเทคนิคการแพทย์	349
10. สภาเภสัชกรรม	349
11. สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์	350
12. สัตวแพทย์สภา	350
ส่วนที่ 2 องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพให้ผู้ประกอบวิชาชีพ ปกครองกันเอง	350
1. สภานายความ	351
2. สภาวิชาชีพบัญชี	351
3. สภาวิศวกร	351
4. สภาสถาปนิก	352
ส่วนที่ 3 บทวิเคราะห์ทางวิชาการเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมาย ขององค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพ	352
บทที่ 11 องค์การตัวแทนผู้ประกอบอาชีพบางอาชีพ.....	355
1. สภาการเหมืองแร่	355
2. สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย	356
3. สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	356
4. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	357
บทที่ 12 องค์การทางศาสนาซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นนิติบุคคล.....	359
1. วัดในพระพุทธศาสนา	360
2. มัสยิดอิสลาม	360
3. องค์การศาสนาคริสต์	361
3.1 องค์การศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก	361
3.2 องค์การศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์	361